Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΡΑΝΤΟΥ
της 23ης Φεβρουαρίου 2021 [1]

Υπόθεση C-603/20 PPU

SS
κατά
MCP

{αίτηση του High Court of Justice (England & Wales), Family Division [ανωτέρου δικαστηρίου (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου, Ηνωμένο Βασίλειο] για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως}

«Προδικαστική παραπομπή – Επείγουσα προδικαστική διαδικασία – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 – Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας – Άρθρο 10 – Αρμοδιότητα σε περίπτωση απαγωγής παιδιού – Παιδί που μετακινήθηκε παρανόμως σε τρίτο κράτος στο οποίο απέκτησε τη συνήθη διαμονή του – Υπέρτερο συμφέρον του παιδιού – Διατήρηση, χωρίς χρονικό περιορισμό, της αρμοδιότητας των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνησή του»

I. Εισαγωγή

1. Ένα παιδί βρετανικής ιθαγένειας, το οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του στο Ηνωμένο Βασίλειο, μετακινείται παρανόμως από τη μητέρα του σε τρίτο κράτος, εν προκειμένω στην Ινδία, όπου αποκτά τη συνήθη διαμονή του. Ο πατέρας του παιδιού αυτού ασκεί αγωγή ενώπιον βρετανικού δικαστηρίου με αίτημα την επιστροφή του παιδιού στο Ηνωμένο Βασίλειο καθώς και τη χορήγηση σε αυτόν δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας με το παιδί.

2. Έχει το εν λόγω βρετανικό δικαστήριο διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί επί της αγωγής αυτής δυνάμει του άρθρου 10 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 [2]; Αυτό είναι, κατ' ουσίαν, το ερώτημα που υποβάλλει το High Court of Justice (England & Wales), Family Division [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου, Ηνωμένο Βασίλειο].

3. Επομένως, στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να εξεταστούν το εδαφικό πεδίο εφαρμογής και οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού αυτού.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 Κανονισμός του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1). Ο κανονισμός 2201/2003 αποκαλείται επίσης «κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα».

4. Η ανάλυσή μου θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, όταν ένα παιδί απάγεται και μετακινείται σε τρίτο κράτος, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί αυτό είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του διατηρούν την αρμοδιότητά τους, χωρίς χρονικό περιορισμό, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία το εν λόγω παιδί αποκτά τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το τρίτο κράτος.

II. Το νομικό πλαίσιο

Α. Το διεθνές δίκαιο

5. Η Σύμβαση σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών, η οποία συνήφθη στη Χάγη στις 19 Οκτωβρίου 1996 (στο εξής: σύμβαση της Χάγης του 1996), προβλέπει κανόνες που αποσκοπούν στην ενίσχυση της προστασίας των παιδιών στις διεθνείς υποθέσεις και στην αποφυγή των συγκρούσεων μεταξύ των νομικών συστημάτων των συμβαλλομένων κρατών όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και την εκτέλεση των μέτρων προστασίας των παιδιών.

6. Το άρθρο 7 της σύμβασης αυτής ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης, οι αρχές του συμβαλλομένου κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του διατηρούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους έως ότου το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος και:

α) κάθε πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλος οργανισμός, που έχει την επιμέλεια, συναινέσει στη μετακίνηση ή κατακράτηση, ή

β) το παιδί διέμεινε σε αυτό το άλλο κράτος για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός έτους από τότε που το πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλος οργανισμός, που έχει την επιμέλεια, έλαβε ή όφειλε να έχει λάβει γνώση του τόπου στον οποίο βρισκόταν το παιδί, κανένα αίτημα για επιστροφή που τυχόν υποβλήθηκε κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν παραμένει ακόμη εκκρεμές και το παιδί έχει προσαρμοσθεί στο νέο του περιβάλλον.

2. Η μετακίνηση ή κατακράτηση του παιδιού θεωρείται παράνομη όταν:

α) έλαβε χώρα κατά παραβίαση του δικαιώματος επιμελείας που είχε ανατεθεί σε πρόσωπο ή ίδρυμα ή κάθε άλλον οργανισμό από κοινού ή μονομερώς, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του, και

β) κατά το χρόνο της μετακίνησης ή της κατακράτησης γινόταν αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος αυτού, είτε από κοινού είτε μονομερώς, ή θα γινόταν πραγματική άσκησή του αν δεν μεσολαβούσε η μετακίνηση ή η κατακράτηση.

Το δικαίωμα επιμελείας που αναφέρεται ανωτέρω υπό το στοιχείο α) μπορεί κατά κύριο λόγο να απορρέει εκ του νόμου ή από δικαστική ή διοικητική απόφαση ή από συμφωνία που παράγει έννομα αποτελέσματα σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους.

3. Εφόσον οι αρχές που μνημονεύονται στην πρώτη παράγραφο διατηρούν τη δικαιοδοσία τους, οι αρχές του συμβαλλομένου κράτους στο οποίο το παιδί μετακινήθηκε ή κατακρατείται μπορούν να λάβουν μόνον εκείνα τα επείγοντα μέτρα που είναι απαραίτητα για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11.»

Β. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Οι διατάξεις σχετικά με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση

7. Με την απόφαση (ΕΕ) 2020/135, της 30ής Ιανουαρίου 2020, σχετικά με τη σύναψη της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας[3] (στο εξής: συμφωνία αποχώρησης), το Συμβούλιο ενέκρινε, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, τη συμφωνία αυτή, η οποία επισυνάφθηκε στην εν λόγω απόφαση[4].

8. Το άρθρο 86 της συμφωνίας αποχώρησης, με τίτλο «Εκκρεμείς υποθέσεις ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ορίζει στις παραγράφους 2 και 3 τα εξής:

«2. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις κατόπιν αιτήσεων που υποβάλλονται από δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, οι διαδικασίες θεωρείται ότι ασκούνται ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής απόφασης θεωρείται ότι υποβάλλονται, τη στιγμή κατά την οποία το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο καταχωρίζεται από τη Γραμματεία του Δικαστηρίου ή του Γενικού Δικαστηρίου, κατά περίπτωση.»

9. Τα άρθρα 126 έως 132 της συμφωνίας αποχώρησης προβλέπουν ότι, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, η οποία αρχίζει από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της συμφωνίας αυτής και λήγει –εφόσον δεν υπάρξει παράταση– στις 31 Δεκεμβρίου 2020, το δίκαιο της Ένωσης εξακολουθεί να εφαρμόζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο και στο έδαφός του υπό τους όρους που προβλέπει η εν λόγω συμφωνία.

2. Ο κανονισμός 2201/2003

10. Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 1, 2, 12, 21 και 33 του κανονισμού 2201/2003:

«(1) Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει θέσει ως στόχο τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Προς το σκοπό αυτό, η Κοινότητα πρέπει να θεσπίσει, μεταξύ άλλων, μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, τα οποία είναι αναγκαία για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε όρισε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων ως ακρογωνιαίο λίθο για τη δημιουργία ενιαίου δικαστικού χώρου και απέδωσε χαρακτήρα προτεραιότητας στο δικαίωμα επικοινωνίας.

[…]

(12) Οι κανόνες αρμοδιότητας που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος κανονισμού περί γονικής μέριμνας επιλέγονται υπό το πρίσμα του συμφέροντος του παιδιού, ειδικότερα δε του κριτηρίου της εγγύτητας. Αυτό σημαίνει ότι κατά πρώτο λόγο θα πρέπει να είναι αρμόδια τα δικαστήρια

3 ΕΕ 2020, L 29, σ. 1.

4 ΕΕ 2020, L 29, σ. 7.

του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις μεταβολής της διαμονής του παιδιού ή ύστερα από συμφωνία μεταξύ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας.

[…]

(21) Η αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων που εκδίδονται σε κράτος μέλος θα πρέπει να βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και οι λόγοι της μη αναγνώρισης θα πρέπει να περιορίζονται στον ελάχιστο αναγκαίο βαθμό.

[…]

(33) Ο παρών κανονισμός αναγνωρίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερα, επιδιώκει να εξασφαλίσει την πλήρη τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού όπως αναγνωρίζεται στο άρθρο 24 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

11. Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο Ι του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου, σε αστικές υποθέσεις που αφορούν:

[…]

β) την ανάθεση, την άσκηση, την ανάθεση σε τρίτο, την ολική ή μερική αφαίρεση της γονικής μέριμνας.

2. Οι υποθέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1, στοιχείο β), αφορούν ιδίως:

α) το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας·

[…]».

12. Το άρθρο 2 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Ορισμοί», το οποίο επίσης περιλαμβάνεται στο εν λόγω κεφάλαιο Ι, προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

3) Ο όρος “κράτος μέλος” περιλαμβάνει όλα τα κράτη μέλη εξαιρουμένης της Δανίας.

[…]

7) Ο όρος “γονική μέριμνα” περιλαμβάνει το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που παρέχονται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με δικαστική απόφαση, απευθείας από το νόμο ή με ισχύουσα συμφωνία όσον αφορά το πρόσωπο ή την περιουσία του παιδιού. Ειδικότερα ο όρος περιλαμβάνει το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας.

[…]

11) Ο όρος “παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού” σημαίνει τη μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού:

α) εφόσον γίνονται κατά παραβίαση δικαιώματος επιμέλειας το οποίο προκύπτει από δικαστική απόφαση ή από το νόμο ή από συμφωνία που ισχύει σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του

και

β) με την επιφύλαξη ότι το δικαίωμα αυτό ασκείτο πραγματικά, αποκλειστικά ή από κοινού με άλλους, κατά το χρόνο της μετακίνησης ή κατακράτησης ή θα είχε ασκηθεί κατ’ αυτόν τον τρόπο εάν δεν είχαν επισυμβεί τα γεγονότα αυτά. Η επιμέλεια θεωρείται ότι ασκείται από κοινού όταν ο ένας από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας δεν μπορεί, σύμφωνα με απόφαση ή απευθείας από το νόμο, να αποφασίζει για τον τόπο διαμονής του παιδιού χωρίς τη συγκατάθεση άλλου δικαιούχου της γονικής μέριμνας.»

13. Το κεφάλαιο ΙΙ του κανονισμού 2201/2003, με τίτλο «Δικαιοδοσία», περιλαμβάνει στο τμήμα 2, το οποίο αποτελείται από τα άρθρα 8 έως 15, τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας σε θέματα γονικής μέριμνας.

14. Το άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Γενική δικαιοδοσία», ορίζει:

«1. Τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού το οποίο έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής.

2. Η παράγραφος 1 δεν θίγει τις διατάξεις των άρθρων 9, 10 και 12.»

15. Το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Αρμοδιότητα σε περίπτωση απαγωγής παιδιού», ορίζει τα ακόλουθα:

«Σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης του παιδιού, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του διατηρούν την αρμοδιότητά τους έως ότου το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη [διαμονή] σε άλλο κράτος μέλος, και

α) κάθε πρόσωπο, ίδρυμα ή οργάνωση που έχει δικαίωμα επιμέλειας έχει συγκατατεθεί στη μετακίνηση ή κατακράτηση,

ή

β) το παιδί έχει διαμείνει σε αυτό το άλλο κράτος μέλος για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους αφότου το πρόσωπο, το ίδρυμα ή οιαδήποτε άλλη οργάνωση που έχει δικαίωμα επιμέλειας γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί και το παιδί έχει ενταχθεί στο νέο περιβάλλον του, συντρέχει δε μια από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

i) εντός ενός έτους αφότου ο δικαιούχος της επιμέλειας γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί, δεν έχει υποβληθεί αίτηση επιστροφής ενώπιον των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους στο οποίο έχει μετακινηθεί ή κατακρατείται το παιδί,

ii) έχει ανακληθεί αίτηση επιστροφής την οποία υπέβαλε ο δικαιούχος της επιμέλειας, και δεν έχει υποβληθεί νέα αίτηση εντός της προθεσμίας που προβλέπεται στο σημείο i),

iii) έχει περατωθεί υπόθεση ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11 παράγραφος 7,

iv) τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του έχουν εκδώσει απόφαση για επιμέλεια που δεν συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού.»

16. Κατά το άρθρο 12 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Παρέκταση αρμοδιότητας»:

«1. Τα δικαστήρια του κράτους μέλους στα οποία η αρμοδιότητα ασκείται βάσει του άρθρου 3, για να αποφασίσουν για μια αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου των συζύγων, είναι αρμόδια για οιοδήποτε ζήτημα σχετικά με τη γονική μέριμνα το οποίο συνδέεται με την αίτηση αυτή, εφόσον

α) τουλάχιστον ένας από τους συζύγους ασκεί τη γονική μέριμνα του παιδιού

και

β) η αρμοδιότητα των εν λόγω δικαστηρίων έχει γίνει ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο αποδεκτή από τους συζύγους και από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας κατά την ημερομηνία που επελήφθη το δικαστήριο και είναι προς το ύψιστο συμφέρον του παιδιού.

[…]

3. Τα δικαστήρια κράτους μέλους είναι επίσης αρμόδια σε θέματα γονικής μέριμνας σε διαδικασίες εκτός από αυτές που προβλέπονται στην παράγραφο 1, εφόσον

α) το παιδί έχει στενή σχέση με αυτό το κράτος μέλος, λόγω, ιδίως, του ότι ένας εκ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος ή το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους,

και

β) η αρμοδιότητα των εν λόγω δικαστηρίων έχει γίνει ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο αποδεκτή από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της διαδικασίας κατά την ημερομηνία που επελήφθη το δικαστήριο και η αρμοδιότητα είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε κράτος μέλος μη μέρος της [σύμβασης της Χάγης του 1996], η αρμοδιότητα η οποία βασίζεται στο παρόν άρθρο θεωρείται ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού ιδίως όταν μια διαδικασία παρίσταται αδύνατη στο εν λόγω τρίτο κράτος.»

17. Το άρθρο 14 του κανονισμού 2201/2003, το οποίο φέρει τον τίτλο «Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας», έχει ως εξής:

«Εφόσον κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 8 έως 13, η δικαιοδοσία ρυθμίζεται, σε κάθε κράτος μέλος, από το δίκαιο του κράτους αυτού.»

Γ. Το δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου

18. Τα άρθρα 1 έως 3 του Family Law Act 1986 (νόμου του 1986 περί οικογενειακού δικαίου) αφορούν τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων της Αγγλίας και της Ουαλίας επί θεμάτων γονικής μέριμνας.

III. Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

19. Η P (στο εξής: παιδί) είναι Βρετανίδα υπήκοος, ηλικίας 3 ετών και 4 μηνών κατά την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης περί παραπομπής. Οι γονείς του παιδιού, οι οποίοι δεν έχουν συνάψει γάμο, αλλά ασκούν από κοινού τη γονική μέριμνα, είναι ινδικής ιθαγένειας και κάτοχοι τίτλου διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο.

20. Η MCP, μητέρα του παιδιού (στο εξής: μητέρα), υποστηρίζει ότι αυτή και το παιδί υπήρξαν θύματα κακομεταχείρισης εκ μέρους του SS, πατέρα του παιδιού (στο εξής: πατέρας), και ότι διέφυγε στην Ινδία με το παιδί τον Νοέμβριο του 2017 για χρονικό διάστημα τεσσάρων μηνών, διότι δεν είχε καμία βοήθεια στο Ηνωμένο Βασίλειο. Κατόπιν νέων περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, διέφυγε εκ νέου στην Ινδία με το παιδί τον Οκτώβριο του 2018.

21. Η μητέρα έφερε προσωρινώς το παιδί στο Ηνωμένο Βασίλειο τον Απρίλιο του 2019, για χρονικό διάστημα μικρότερο των δύο εβδομάδων, για τον λόγο ότι, δυνάμει των ινδικών κανόνων περί μετανάστευσης, το παιδί δεν επιτρεπόταν να παραμείνει στην Ινδία για περίοδο άνω των 180 ημερών. Από τον Απρίλιο του 2019, το παιδί βρίσκεται αδιαλείπτως στην Ινδία. Η μητέρα επέστρεψε για να ζήσει στο Ηνωμένο Βασίλειο και άφησε το παιδί στη μητέρα της (γιαγιά του).

22. Ο πατέρας συνήψε γάμο με άλλη γυναίκα και απέκτησε άλλο τέκνο. Υποστηρίζει ότι δεν έχει δει το παιδί από το 2018 και ότι επιθυμεί να ζήσει μαζί του ή, επικουρικώς, να έχει επαφές μαζί του.

23. Στις 26 Νοεμβρίου 2019 η μητέρα υπέβαλε αίτηση ενώπιον του Family Court de Chelmsford (δικαστηρίου οικογενειακών διαφορών Chelmsford, Ηνωμένο Βασίλειο), ζητώντας την έκδοση διάταξης επί συγκεκριμένου ζητήματος («specific issue order») με σκοπό την «άδεια μεταβολής της δικαιοδοσίας σε υποθέσεις που αφορούν το παιδί» («permission to change jurisdiction of the child»). Από τη διάταξη που εκδόθηκε επί της αίτησης αυτής προκύπτει ότι το επιληφθέν δικαστήριο, αφού έλαβε υπόψη τη συνήθη διαμονή του παιδιού, έκρινε ότι είχε διεθνή δικαιοδοσία.

24. Στις 26 Αυγούστου 2020 ο πατέρας άσκησε αγωγή ενώπιον του High Court of Justice (England & Wales), Family Division [ανωτέρου δικαστηρίου (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου], ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, με αίτημα, μεταξύ άλλων, την επιστροφή του παιδιού στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη χορήγηση στον ίδιο δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας με αυτό.

25. Το αιτούν δικαστήριο καλείται να εξετάσει τα αιτήματα της μητέρας και του πατέρα που μνημονεύονται στα σημεία 23 και 24 των παρουσών προτάσεων.

26. Το δικαστήριο αυτό υπογραμμίζει ότι, ακόμη και αν ληφθούν πλήρως υπόψη τα επιχειρήματα της μητέρας, είναι πολύ πιθανό η συμπεριφορά της να ισοδυναμεί με παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση του παιδιού στην Ινδία.

27. Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας του στην υπόθεση της κύριας δίκης και επισημαίνει ότι η πράξη που πρέπει να εφαρμοστεί κατά προτεραιότητα είναι, αντί των άρθρων 1 έως 3 του νόμου του 1986 περί οικογενειακού δικαίου, ο κανονισμός 2201/2003, ο οποίος έχει άμεσο αποτέλεσμα και υπέρτερη τυπική ισχύ σε σχέση με το βρετανικό δίκαιο. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, μολονότι το παιδί τέθηκε υπό δικαστική επιτροπεία στο πλαίσιο ακροαματικής διαδικασίας διεξαχθείσας στις 7 Σεπτεμβρίου 2020, το γεγονός αυτό δεν επηρεάζει τη διεθνή δικαιοδοσία του να εκδικάσει την υπόθεση της κύριας δίκης.

28. Το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι, όταν ο πατέρας άσκησε αγωγή ενώπιόν του στις 26 Αυγούστου 2020, το παιδί βρισκόταν στην Ινδία ήδη για περίοδο 22 μηνών, όπου διέμενε με τη γιαγιά του από την πλευρά της μητέρας του και ότι, κατά το διάστημα αυτό, πέρασε μόλις δύο εβδομάδες στο Ηνωμένο Βασίλειο, τον Απρίλιο του 2019. Κατά συνέπεια, στις 26 Αυγούστου 2020 το

παιδί είχε ενταχθεί πλήρως σε κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον στην Ινδία. Το αιτούν δικαστήριο συνάγει εξ αυτού ότι, κατά την ως άνω ημερομηνία, το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του στην Ινδία και ότι, ως εκ τούτου, το ίδιο δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί στην υπόθεση της κύριας δίκης βάσει του άρθρου 8 του κανονισμού 2201/2003.

29. Εκτός αυτού, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, μέχρι τις 26 Αυγούστου 2020 η μητέρα ουδέποτε δέχθηκε ανεπιφύλακτα τη διεθνή δικαιοδοσία αγγλικού δικαστηρίου επί των ζητημάτων σχετικά με τη γονική μέριμνα του παιδιού. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία ούτε βάσει του άρθρου 12 του κανονισμού 2201/2003.

30. Όσον αφορά το άρθρο 10 του κανονισμού, από τη γραμματική ερμηνεία του προκύπτει ότι το άρθρο αυτό αφορά σχέσεις μεταξύ δικαστηρίων δύο κρατών μελών. Η ερμηνεία αυτή περιλαμβάνεται στο σημείο 4.2.1.1 του πρακτικού οδηγού για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[5] (στο εξής: πρακτικός οδηγός). Εντούτοις, με απόφαση της 29ης Ιουλίου 2014[6], το Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [εφετείο (Αγγλία και Ουαλία) (πολιτικό τμήμα), Ηνωμένο Βασίλειο], προέκρινε ερμηνεία που αναγνωρίζει το παγκόσμιο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 10.

31. Τέλος, το Δικαστήριο έκρινε, με τη σκέψη 33 της απόφασης UD[7], ακολουθώντας τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα H. Saugmandsgaard Øe[8], ότι από το γράμμα των άρθρων 9, 10 και 15 του κανονισμού 2201/2003 προκύπτει κατ' ανάγκην ότι η εφαρμογή τους εξαρτάται από ενδεχόμενη σύγκρουση δικαιοδοσίας μεταξύ δικαστηρίων περισσοτέρων κρατών μελών. Εντούτοις, η εκτίμηση αυτή δεν ήταν απολύτως αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς στην υπόθεση εκείνη, οπότε θα μπορούσε να θεωρηθεί obiter dictum.

32. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η διεθνής δικαιοδοσία του στην υπόθεση της κύριας δίκης εξαρτάται από το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, του οποίου η ερμηνεία δεν είναι σαφής.

33. Υπό τις συνθήκες αυτές το High Court of Justice (England & Wales), Family Division [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου], αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 10 του κανονισμού [2201/2003], διατηρούν τη διεθνή δικαιοδοσία τους χωρίς χρονικό περιορισμό τα δικαστήρια κράτους μέλους στο οποίο ένα παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την παράνομη μετακίνησή του (ή κατακράτησή του) σε τρίτο κράτος το οποίο κατέστη εν συνεχεία κράτος της συνήθους διαμονής του;»

IV. Επί της επείγουσας διαδικασίας

34. Το αιτούν δικαστήριο, με αίτημα που υπέβαλε στις 16 Νοεμβρίου 2020, ζήτησε να εξεταστεί η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κατά την επείγουσα διαδικασία του άρθρου 107 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, το εν λόγω δικαστήριο επισήμανε ότι ο χρόνος που μεσολαβεί θα μπορούσε να βλάψει σοβαρά, αν όχι ανεπανόρθωτα, τη σχέση μεταξύ του παιδιού και ενός εκ των γονέων του, εν προκειμένω του πατέρα, ή την ανάπτυξη του παιδιού καθώς και την ένταξή του στην οικογένειά του και στο κοινωνικό περιβάλλον του.

5 Ο οδηγός αυτός είναι διαθέσιμος στον δικτυακό τόπο https://publications.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/f7d39509-3f10-4ae2-b993-53ac6b9f93ed/language-el.

6 Διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/1101.html.

7 Απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2018 (C-393/18 PPU, στο εξής: απόφαση UD, EU:C:2018:835).

8 Προτάσεις στην υπόθεση UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749, υποσημείωση 4).

35. Στις 2 Δεκεμβρίου 2020 το πέμπτο τμήμα του Δικαστηρίου, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να δεχτεί το αίτημα αυτό.

36. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν ο πατέρας, η μητέρα καθώς και η Επιτροπή. Επιπλέον, οι εν λόγω μετέχοντες στη διαδικασία ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 4ης Φεβρουαρίου 2021.

V. Ανάλυση

37. Προκαταρκτικώς, επισημαίνω ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 86 της συμφωνίας αποχώρησης, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2020, το Δικαστήριο εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις κατόπιν αιτήσεων που υποβάλλονται από δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου πριν από τη λήξη της μεταβατικής περιόδου. Η παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 16 Νοεμβρίου 2020. Επομένως, το Δικαστήριο εξακολουθεί να έχει δικαιοδοσία να αποφανθεί επ' αυτής.

38. Με το προδικαστικό ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο ένα παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του διατηρούν την αρμοδιότητά τους, χωρίς χρονικό περιορισμό, όταν η απαγωγή συνεπάγεται μετακίνηση του παιδιού σε τρίτο κράτος, ακόμη δε και όταν το παιδί αποκτά τη συνήθη διαμονή του στο τρίτο αυτό κράτος.

A. Επί του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

α) Επί του εδαφικού πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 2201/2003

39. Ο κανονισμός 2201/2003 δεν καθορίζει ρητώς το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του. Το ζήτημα που έχει υποβληθεί στην κρίση του Δικαστηρίου είναι αν ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται, γενικώς, στις έννομες σχέσεις στις οποίες εμπλέκονται μόνον κράτη μέλη ή αν μπορεί επίσης να αφορά τρίτα κράτη.

40. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση UD και η οποία αφορούσε ενδεχόμενη σύγκρουση δικαιοδοσίας μεταξύ κράτους μέλους, συγκεκριμένα του Ηνωμένου Βασιλείου, και τρίτου κράτους, ήτοι της Λαϊκής Δημοκρατίας του Μπανγκλαντές, το Δικαστήριο εξέτασε κατά πόσον ήταν αρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα που του είχαν υποβληθεί και τα οποία αφορούσαν ιδίως το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003.

41. Συναφώς, το Δικαστήριο επισήμανε, καταρχάς, ότι το άρθρο 1 του κανονισμού 2201/2003, το οποίο καθορίζει το πεδίο εφαρμογής του, προσδιορίζει ειδικότερα σε ποιες αστικές υποθέσεις έχει εφαρμογή ο εν λόγω κανονισμός και σε ποιες δεν έχει εφαρμογή, χωρίς να κάνει λόγο για οιονδήποτε περιορισμό του εδαφικού πεδίου εφαρμογής του[9]. Το Δικαστήριο προσέθεσε ότι, όσον αφορά το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, η διάταξη αυτή προβλέπει ότι τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν διεθνή δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού το

9 Απόφαση UD (σκέψη 31).

οποίο έχει συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος κατά τον χρόνο άσκησης της προσφυγής και ότι από το γράμμα της ανωτέρω διάταξης ουδόλως προκύπτει ότι η εφαρμογή του γενικού κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας σε θέματα γονικής μέριμνας που η διάταξη αυτή θεσπίζει εξαρτάται από την προϋπόθεση να υφίσταται έννομη σχέση στην οποία να εμπλέκονται περισσότερα κράτη μέλη [10].

42. Το Δικαστήριο έκρινε εν συνεχεία ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 διακρίνεται από τους κανόνες αναγνώρισης και εκτέλεσης που προβλέπει ο κανονισμός αυτός, ο οποίος περιορίζεται στην αναγνώριση αποφάσεων που εκδίδονται από δικαστήριο κράτους μέλους [11]. Τέλος, το Δικαστήριο επισήμανε ότι οι περιεχόμενοι στον εν λόγω κανονισμό ενιαίοι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας δεν έχουν εφαρμογή αποκλειστικώς σε περιπτώσεις που παρουσιάζουν πραγματική και επαρκή σχέση με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, στις οποίες εμπλέκονται εξ ορισμού περισσότερα κράτη μέλη, και προσέθεσε ότι τούτο ισχύει έστω και αν η ενοποίηση, αυτή καθεαυτήν, των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας στην οποία προέβη ο κανονισμός 2201/2003 έχει ασφαλώς ως σκοπό την εξάλειψη των εμποδίων στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς τα οποία ενδεχομένως απορρέουν από τις διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών στον σχετικό τομέα [12].

43. Ολοκληρώνοντας την ανάλυσή του, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ήταν αρμόδιο να απαντήσει στα υποβληθέντα ερωτήματα, με το σκεπτικό ότι ο προβλεπόμενος στο άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 κανόνας γενικής δικαιοδοσίας δύναται να έχει εφαρμογή σε διαφορές που αφορούν σχέσεις μεταξύ των δικαστηρίων ενός μόνο κράτους μέλους και των δικαστηρίων τρίτης χώρας και όχι αποκλειστικώς σε διαφορές που αφορούν σχέσεις μεταξύ δικαστηρίων διαφόρων κρατών μελών [13].

44. Κατά συνέπεια, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 μπορεί να αφορά έννομες σχέσεις στις οποίες εμπλέκονται τρίτα κράτη, παρά το γεγονός ότι το γράμμα της διάταξης ουδόλως μνημονεύει τα κράτη αυτά.

β) Επί της σχέσης μεταξύ των άρθρων 8 και 10 του κανονισμού 2201/2003

45. Όπως προκύπτει από τον τίτλο του, το άρθρο 8 του κανονισμού 2201/2003 θεσπίζει κανόνα γενικής δικαιοδοσίας όσον αφορά τη γονική μέριμνα. Επιπλέον, πάντοτε στις υποθέσεις γονικής μέριμνας, το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού θέτει κανόνα ειδικής δικαιοδοσίας στην περίπτωση διεθνούς απαγωγής παιδιού.

46. Εν προκειμένω, με την απόφασή του το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι είναι πολύ πιθανό η συμπεριφορά της μητέρας να ισοδυναμεί με παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση του παιδιού στην Ινδία. Στην περίπτωση αυτή δεν χωρεί αμφιβολία, κατά τη γνώμη μου, ότι είναι εφαρμοστέο μόνον το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003.

47. Συγκεκριμένα, το άρθρο 8, παράγραφος 2, του κανονισμού 2201/2003 προβλέπει ότι η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού «δεν θίγει τις διατάξεις των άρθρων 9, 10 και 12». Εν ολίγοις, το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού συνιστά ειδικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας ο οποίος, ως lex specialis, έχει αποκλειστική εφαρμογή έναντι του άρθρου 8, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού στις περιπτώσεις τις οποίες σκοπεί ειδικώς να ρυθμίσει, ήτοι την απαγωγή παιδιού [14].

10 Απόφαση UD (σκέψη 32).

11 Απόφαση UD (σκέψεις 34 και 35).

12 Πρβλ. απόφαση UD (σκέψη 40).

13 Απόφαση UD (σκέψεις 41 και 42).

14 Πρβλ. απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, Rudigier (C-518/17, EU:C:2018:757, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

48. Ως εκ τούτου, όσον αφορά τη γονική μέριμνα σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού, για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων των κρατών μελών έχει εφαρμογή μόνον το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003.

2. Επί του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 σε περίπτωση απαγωγής παιδιού συνεπαγόμενης μετακίνησή του σε τρίτο κράτος

49. Πρέπει να εξεταστεί το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 στην περίπτωση κατά την οποία ένα παιδί, το οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος, μετακινείται παράνομα σε τρίτο κράτος στο οποίο αποκτά τη συνήθη διαμονή του, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης.

50. Συναφώς, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος[15].

α) Το γράμμα του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003

51. Το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 προβλέπει ότι, σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του διατηρούν την αρμοδιότητά τους έως ότου το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος μέλος και εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο αυτό.

52. Στο πλαίσιο μιας πρώτης προσέγγισης, το εν λόγω άρθρο θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται μόνον όταν η απαγωγή του παιδιού συνεπάγεται μετακίνησή του σε άλλο κράτος μέλος[16]. Εντούτοις, κατά τη γνώμη μου, η ερμηνεία αυτή δεν είναι η ορθή. Πράγματι, το συγκεκριμένο άρθρο αποτελείται από δύο σαφώς διακριτά μέρη, το δε κρίσιμο στοιχείο είναι η διατύπωση «*διατηρούν την αρμοδιότητά τους*». Επομένως, το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 πρέπει να ερμηνευθεί ως εξής.

53. Όταν ένα παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση, τα δικαστήρια του κράτους μέλους αυτού διατηρούν την αρμοδιότητά τους *έως ότου* το παιδί αποκτήσει τη συνήθη διαμονή του σε *άλλο κράτος μέλος*. Εφόσον προϋπόθεση αποτελεί μόνον η κτήση συνήθους διαμονής σε άλλο κράτος μέλος, συνάγεται, κατά την άποψή μου, ότι, όταν ένα παιδί μετακινείται ή κατακρατείται παρανόμως σε *τρίτο κράτος*, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του *εξακολουθούν να έχουν διεθνή δικαιοδοσία*.

54. Φρονώ ότι, μολονότι το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 μνημονεύει μόνον τα κράτη μέλη, εντούτοις ρυθμίζει επίσης τις έννομες σχέσεις στις οποίες εμπλέκεται τρίτο κράτος υπό την έννοια ότι οι σχέσεις αυτές δεν μπορούν να οδηγήσουν σε μεταβίβαση διεθνούς δικαιοδοσίας στα δικαστήρια αυτού του τρίτου κράτους. Μικρή σημασία έχει το γεγονός ότι το παιδί αποκτά συνήθη διαμονή στο εν λόγω τρίτο κράτος, εφόσον πάντως, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος του άρθρου 10 του κανονισμού αυτού, δεν αποκτά τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος.

15 Απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU και C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, σκέψη 113 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

16 Πρβλ. Pataut, É., και Gallant, E., «Article 10», σε Magnus, U., Mankowski, P. (επιμ.), *Brussels II bis Regulation*, Otto Schmidt, Κολωνία, 2017, σ. 123, σημείο 3.

55. Κατά συνέπεια, σε αντίθεση προς την κατάσταση που υφίσταται μεταξύ δύο κρατών μελών, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την απαγωγή και μετακίνησή του σε τρίτο κράτος εξακολουθούν να έχουν διεθνή δικαιοδοσία χωρίς χρονικό περιορισμό (perpetuatio fori).

56. Εν ολίγοις, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, δεν υφίσταται «νομικό κενό» στην περίπτωση κατά την οποία ένα παιδί μετακινείται ή κατακρατείται παρανόμως σε *τρίτο κράτος*. Εφόσον η απαγωγή δεν συνεπάγεται μετακίνηση προς κράτος μέλος, διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της γονικής μέριμνας του παιδιού αυτού έχουν *πάντοτε* τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης.

β) Το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003

57. Η ερμηνεία κατά την οποία τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του διατηρούν, χωρίς χρονικό περιορισμό, την αρμοδιότητά τους σε περίπτωση απαγωγής συνεπαγόμενης τη μετακίνηση σε τρίτο κράτος επιβεβαιώνεται, κατά την άποψή μου, από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003.

58. Πράγματι, όπως επισημάνθηκε στα σημεία 40 έως 43 των παρουσών προτάσεων, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ρητώς ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, σχετικά με τη γενική δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας, μπορεί να εφαρμοστεί στις έννομες σχέσεις στις οποίες εμπλέκονται τρίτα κράτη.

59. Δεν βλέπω τον λόγο να γίνει δεκτή διαφορετική ερμηνεία για τις λοιπές διατάξεις του κανονισμού αυτού που αφορούν τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων κράτους μέλους σε θέματα γονικής μέριμνας, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού. Πράγματι, είναι εντελώς άτοπο να οφείλει το δικαστήριο κράτους μέλους να εφαρμόσει το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 όταν οι έννομες σχέσεις αφορούν τρίτο κράτος, αλλά όχι το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού σε περίπτωση απαγωγής συνεπαγόμενης μετακίνηση σε τρίτο κράτος.

60. Επιπλέον, δεδομένου ότι το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 αποτελεί lex specialis σε σχέση με το άρθρο 8, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, φρονώ ότι, εφόσον η τελευταία αυτή διάταξη μπορεί να εφαρμοστεί σε διαφορές που αφορούν σχέσεις μεταξύ των δικαστηρίων κράτους μέλους και των δικαστηρίων τρίτου κράτους, το ίδιο συμπέρασμα πρέπει να συναχθεί όσον αφορά το άρθρο 10.

61. Επιπλέον, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο κανονισμός 2201/2003 στηρίζεται, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις του 2 και 21, στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων ως ακρογωνιαίο λίθο για τη δημιουργία ενιαίου δικαστικού χώρου, καθώς και στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Η τελευταία αυτή αρχή επιβάλλει σε καθένα από τα κράτη μέλη να δέχεται, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, ότι όλα τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, ότι σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζει το δίκαιο αυτό [17].

62. Φρονώ ότι, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, το γεγονός ότι όλα τα κράτη μέλη τηρούν, καταρχήν, το δίκαιο της Ένωσης δικαιολογεί την αναγνώριση, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο έχει μετακινηθεί το παιδί μετά την απαγωγή του και στο οποίο έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή.

17 Απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2020, ZW (C-454/19, EU:C:2020:947, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

63. Αντιθέτως, αν ένα παιδί έχει απαχθεί και μετακινηθεί σε τρίτο κράτος, δεν χωρεί συνεργασία και αμοιβαία εμπιστοσύνη κατά το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, δεν υφίσταται δικαιολογητικός λόγος για να γίνει δεκτή η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τρίτου κράτους, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία το απαχθέν παιδί έχει αποκτήσει τη συνήθη διαμονή του στο τελευταίο αυτό κράτος.

γ) Οι σκοποί του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003

64. Κατά την αιτιολογική σκέψη 12, οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που θεσπίζονται με τον κανονισμό 2201/2003 επελέγησαν υπό το πρίσμα του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού και, ειδικότερα, του κριτηρίου της εγγύτητας. Συνεπώς, βάση του ως άνω κανονισμού αποτελεί η αντίληψη ότι πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού [18].

65. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 33, ο εν λόγω κανονισμός επιδιώκει να εξασφαλίσει την πλήρη τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [19]. Συναφώς, το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη προβλέπει ότι, σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, *πρωταρχική σημασία* πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

66. Πιο συγκεκριμένα, ο κανονισμός 2201/2003 αποσκοπεί εν γένει, προς το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού, στο να δοθεί στο δικαστήριο το οποίο είναι εγγύτερα στο παιδί και έχει, επομένως, καλύτερη επίγνωση της κατάστασης και του σταδίου ανάπτυξής του η δυνατότητα να λάβει τις αναγκαίες αποφάσεις [20]. Το άρθρο 8 του κανονισμού εκφράζει τον σκοπό αυτόν θεσπίζοντας μια γενική δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του [21].

67. Όσον αφορά το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003, ο νομοθέτης της Ένωσης επιδίωξε να προστατεύσει το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού στην ειδική περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης. Επομένως, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι σκοπός του ίδιου αυτού κανονισμού είναι να *αποτρέπεται η απαγωγή παιδιών* μεταξύ κρατών μελών και, σε περίπτωση απαγωγής, να επιτυγχάνεται αμελλητί η επιστροφή του παιδιού. Το Δικαστήριο προσέθεσε ότι η παράνομη απαγωγή παιδιού δεν πρέπει, καταρχήν, να συνεπάγεται τη μεταβίβαση της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο οδηγήθηκε το παιδί, τούτο δε ακόμη και στην περίπτωση όπου, κατόπιν της απαγωγής, το παιδί απέκτησε συνήθη κατοικία στο τελευταίο αυτό κράτος μέλος. Επομένως, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 10, στοιχεία α′ και β′, του κανονισμού 2201/2003 πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικώς [22].

68. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι, ακόμη και όταν το απαχθέν παιδί απέκτησε τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο διέμενε πριν από την απαγωγή του εξακολουθούν, καταρχήν, να έχουν διεθνή δικαιοδοσία σε θέματα γονικής μέριμνας. Εν ολίγοις, μια παράνομη ενέργεια, ήτοι η απαγωγή παιδιού από έναν από τους γονείς του, δεν συνεπάγεται μεταβολή του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της γονικής μέριμνας, τούτο δε προκειμένου να προστατευθεί το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού αυτού.

18 Απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

19 Απόφαση της 11ης Ιουλίου 2008, Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, σκέψη 51).

20 Απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, σκέψη 84).

21 Απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2017, W και V (C-499/15, EU:C:2017:118, σκέψη 52).

22 Απόφαση της 1ης Ιουλίου 2010, Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, σκέψεις 43 έως 45), και διάταξη της 10ης Απριλίου 2018, CV (C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, σκέψη 51).

69. Ο σκοπός αυτός προκύπτει επίσης σαφώς από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του κανονισμού 2201/2003, κατά τις οποίες το «γεγονός ότι η δικαιοδοσία ακολουθεί αυτόματα κάθε αλλαγή της συνήθους διαμονής του παιδιού ενέχει τον κίνδυνο να θεμελιωθεί τεχνητή δικαιοδοσία μέσω παράνομης ενέργειας προκειμένου να αποκτηθεί η επιμέλεια του παιδιού» [23].

70. Φρονώ ότι δύσκολα μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο σκοπός αποτροπής της απαγωγής παιδιών παύει να υφίσταται για τον λόγο και μόνον ότι η μετακίνηση παιδιού πραγματοποιείται προς τρίτο κράτος. Πράγματι, σε αντίθετη περίπτωση, θα αρκούσε ο γονέας που απάγει το παιδί να μεταβεί σε τρίτο κράτος, το οποίο μπορεί μάλιστα να βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με κράτος μέλος, προκειμένου να παύσει να εφαρμόζεται το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003. Το παιδί θα στερούνταν τότε τα δικαιώματα που παρέχει ο κανονισμός αυτός, ο οποίος αποσκοπεί στην προστασία του υπέρτερου συμφέροντός του.

71. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, φρονώ ότι το γράμμα του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο αυτό καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος οδηγούν στο συμπέρασμα ότι, όταν ένα παιδί το οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος απαχθεί και μετακινηθεί σε τρίτο κράτος, τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους διατηρούν την αρμοδιότητά τους να αποφανθούν επί της γονικής μέριμνας του παιδιού αυτού, χωρίς χρονικό περιορισμό.

3. Επί της επιρροής που ασκεί το γεγονός ότι το παιδί που απήχθη και μετακινήθηκε σε τρίτο κράτος έχει την ιθαγένεια της Ένωσης

72. Στην υπό κρίση υπόθεση, η προτεινόμενη ερμηνεία ενισχύεται περαιτέρω από το γεγονός ότι το παιδί έχει τη βρετανική ιθαγένεια και, ως εκ τούτου, είναι πολίτης της Ένωσης κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης.

73. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 20 ΣΛΕΕ απονέμει σε κάθε πρόσωπο που είναι υπήκοος κράτους μέλους την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης, η οποία τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών [24].

74. Η ιθαγένεια της Ένωσης παρέχει σε κάθε πολίτη της Ένωσης το θεμελιώδες και ατομικό δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και των όρων που επιβάλλονται από τη Συνθήκη και των μέτρων που θεσπίζονται για την εφαρμογή τους [25].

75. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ απαγορεύει εθνικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων που δεν αναγνωρίζουν το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα να στερούν από τους πολίτες της Ένωσης τη δυνατότητα να απολαύσουν πράγματι, κατά το ουσιώδες μέρος τους, τα δικαιώματα που τους παρέχει η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης [26].

23 Βλ. πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 και τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 44/2001 όσον αφορά τα θέματα διατροφής, την οποία υπέβαλε η Επιτροπή στις 3 Μαΐου 2002 [COM(2002) 222 τελικό].

24 Απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Σύζυγος πολίτη της Ένωσης) (C-836/18, EU:C:2020:119, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Σύζυγος πολίτη της Ένωσης) (C-836/18, EU:C:2020:119, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

26 Απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Σύζυγος πολίτη της Ένωσης) (C-836/18, EU:C:2020:119, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

76. Είμαι της γνώμης ότι η νομολογία αυτή πρέπει να αποτελέσει οδηγό σε μια υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης. Πράγματι, όταν ένα παιδί που έχει την ιθαγένεια της Ένωσης απάγεται και μετακινείται σε τρίτο κράτος, το να γίνει δεκτό ότι τα δικαστήρια του τελευταίου αυτού κράτους έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της γονικής μέριμνας του παιδιού θα συνεπαγόταν τη διάρρηξη κάθε δεσμού με το δίκαιο της Ένωσης, ακόμη και αν το παιδί είναι θύμα παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης. Κατά την άποψή μου, η παράνομη αυτή πράξη δεν μπορεί να στερήσει από το συγκεκριμένο παιδί την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματός του να εξεταστεί η γονική μέριμνα στην περίπτωσή του από δικαστήριο κράτους μέλους.

77. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ επιβεβαιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο ένα παιδί που έχει την ιθαγένεια της Ένωσης είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την απαγωγή και μετακίνησή του σε τρίτο κράτος.

78. Για να ολοκληρωθεί η εκτίμηση του εδαφικού πεδίου και των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003, πρέπει ακόμη να εξεταστούν τα επιχειρήματα που προβάλλονται υπέρ του περιορισμού της εφαρμογής του άρθρου αυτού στα κράτη μέλη και μόνον.

4. Επί των επιχειρημάτων υπέρ του περιορισμού της εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 στα κράτη μέλη και μόνον

79. Πρώτον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, με τη σκέψη 33 της απόφασης UD, το Δικαστήριο έκρινε ότι, αντιθέτως προς ορισμένες σχετικές με τη διεθνή δικαιοδοσία διατάξεις του κανονισμού 2201/2003, όπως τα άρθρα 9, 10 και 15, από το γράμμα των οποίων προκύπτει κατ' ανάγκην ότι η εφαρμογή τους εξαρτάται από ενδεχόμενη σύγκρουση δικαιοδοσίας μεταξύ δικαστηρίων περισσοτέρων κρατών μελών, από το γράμμα του άρθρου 8, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού δεν προκύπτει ότι η διάταξη αυτή περιορίζεται σε διαφορές που αφορούν τέτοιες συγκρούσεις.

80. Εντούτοις, φρονώ ότι το στοιχείο αυτό δεν είναι αποφασιστικής σημασίας όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων κράτους μέλους σε περίπτωση απαγωγής παιδιού και μετακίνησής του σε τρίτο κράτος. Συγκεκριμένα, πρόκειται για obiter dictum, το οποίο στηρίζεται σε συλλογιστική a contrario. Η συλλογιστική αυτή έχει, εξ ορισμού, σχετική και περιορισμένη νομική αξία, δεδομένου ότι αποτελεί απλό επιχείρημα που χρησιμοποιήθηκε στο πλαίσιο της εξέτασης της έννοιας του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003. Επιπλέον, στην απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο δεν ερμήνευσε το άρθρο 10 του κανονισμού αυτού, δεδομένου ότι η υπόθεση δεν αφορούσε απαγωγή παιδιού.

81. Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στον πρακτικό οδηγό, ο οποίος ορίζει ότι το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 περιορίζεται στα κράτη μέλη. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει το σημείο 4.2.1.1 του οδηγού αυτού, κατά το οποίο, «[γ]ια να αποτρέψει την απαγωγή παιδιών από γονείς μεταξύ κρατών μελών, το άρθρο 10 εξασφαλίζει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την απαγωγή ("κράτος μέλος προέλευσης") διατηρούν τη δικαιοδοσία τους να αποφασίζουν επί της ουσίας και μετά την απαγωγή. Διεθνής δικαιοδοσία μπορεί να αποδοθεί στο δικαστήριο του νέου κράτους μέλους ("κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται η αίτηση") μόνο υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις».

82. Επισημαίνω όμως, αφενός, ότι, στον πρακτικό οδηγό, η Επιτροπή δεν εξέτασε την περίπτωση απαγωγής παιδιού και μετακίνησής του σε τρίτο κράτος. Αφετέρου, εν πάση περιπτώσει, μολονότι το έγγραφο αυτό συνιστά χρήσιμο μέσο ερμηνείας του κανονισμού 2201/2003, εντούτοις δεν έχει δεσμευτική ισχύ και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να δεσμεύει το Δικαστήριο κατά την ερμηνεία του κανονισμού αυτού [27].

27 Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 8ης Μαΐου 2019, Inspecteur van de Belastingdienst (C-631/17, EU:C:2019:381, σκέψη 41).

83. Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά επίσης ότι το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του περιορίζεται στα κράτη μέλη για τον λόγο ότι, στην αντίθετη περίπτωση, η δικαιοδοσία που διατηρεί το κράτος μέλος προέλευσης θα εξακολουθούσε να υφίσταται επ' αόριστον. Ως εκ τούτου, κατά το αιτούν δικαστήριο, το κράτος μέλος προέλευσης θα βρισκόταν σε ισχυρότερη θέση όσον αφορά τη δικαιοδοσία του έναντι τρίτου κράτους απ' ό,τι έναντι άλλου κράτους μέλους[28], πράγμα που πολύ δύσκολα μπορεί να δικαιολογηθεί.

84. Δεν συμμερίζομαι την ανάλυση αυτή. Όπως επισημάνθηκε στο σημείο 61 των παρουσών προτάσεων, ο κανονισμός 2201/2003 στηρίζεται στις αρχές της συνεργασίας και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών, οι οποίες επιτρέπουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τη μεταβίβαση αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων αυτών. Δεδομένου ότι η συνεργασία και η αμοιβαία εμπιστοσύνη δεν νοούνται όταν πρόκειται για δικαστήρια τρίτου κράτους, θεωρώ απολύτως δικαιολογημένο και σύμφωνο με τον κανονισμό αυτό να παραμένουν αρμόδια, χωρίς χρονικό περιορισμό, τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την απαγωγή και μετακίνησή του σε τρίτο κράτος, τούτο δε προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού.

85. Τέταρτον, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι, στην περίπτωση απαγωγής παιδιού και μετακίνησής του σε τρίτο κράτος, ο κανονισμός 2201/2003 δεν έχει εφαρμογή και ότι, ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει παραπομπή στη Σύμβαση της Χάγης του 1996, το άρθρο 7 της οποίας έχει παρόμοια διατύπωση με εκείνη του άρθρου 10 του κανονισμού. Εντούτοις, η εφαρμογή της εν λόγω σύμβασης προϋποθέτει ότι το οικείο τρίτο κράτος έχει προσχωρήσει σε αυτήν. Εν προκειμένω, όμως, η Ινδία δεν είναι ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη της. Κατά συνέπεια, δεν συντρέχει λόγος, στην υπό κρίση υπόθεση, να εξεταστεί η συγκεκριμένη σχέση μεταξύ του κανονισμού 2201/2003 και της Σύμβασης της Χάγης του 1996[29]. Επισημαίνω απλώς ότι η παρούσα υπόθεση καταδεικνύει ότι, όταν ένα παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος αμέσως πριν από την απαγωγή του, η μη εφαρμογή του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 δεν αναπληρώνεται πάντοτε από την εφαρμογή του άρθρου 7 της Σύμβασης της Χάγης του 1996.

86. Πέμπτον, σε περίπτωση που δεν έχει εφαρμογή η Σύμβαση της Χάγης του 1996, θα πρέπει να γίνεται παραπομπή είτε σε διμερή σύμβαση μεταξύ του οικείου κράτους μέλους και του οικείου τρίτου κράτους είτε στους εθνικούς κανόνες του εν λόγω κράτους μέλους σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων, βάσει του άρθρου 14 του κανονισμού 2201/2003. Εντούτοις, δεν μπορεί να τεκμαίρεται ότι οι εθνικοί αυτοί κανόνες διασφαλίζουν κατ' ανάγκη το ίδιο ή υψηλότερο επίπεδο προστασίας του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού σε σχέση με το απορρέον από τον κανονισμό 2201/2003 σε περίπτωση απαγωγής και μετακίνησης σε τρίτο κράτος. Συγκεκριμένα, εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα άρθρα 1 έως 3 του νόμου του 1986 περί οικογενειακού δικαίου δεν προβλέπουν πρόσθετες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας σε σχέση με τις προβλεπόμενες από τον κανονισμό αυτό.

87. Έκτον, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η μητέρα και η Επιτροπή υποστήριξαν ότι, σε περίπτωση που τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του εξακολουθούν να έχουν διεθνή δικαιοδοσία, χωρίς χρονικό περιορισμό, σε περίπτωση απαγωγής και μετακίνησης σε τρίτο κράτος, υπάρχει ενδεχόμενο σύγκρουσης δικαιοδοσίας με τα δικαστήρια του εν λόγω τρίτου κράτους, ενώπιον των οποίων θα μπορούσε να προσφύγει ένας εκ των γονέων και τα οποία θα μπορούσαν να μην αναγνωρίσουν την αρμοδιότητα του δικαιοδοτικού οργάνου της Ένωσης.

28 Στο μέτρο που το άρθρο 10 του κανονισμού 2201/2003 επιτρέπει τη μεταβίβαση αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών, υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

29 Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, της Σύμβασης της Χάγης του 1996, «[ο]ι συμφωνίες που θα συναφθούν από ένα ή περισσότερα συμβαλλόμενα κράτη για ζητήματα που διέπονται από την παρούσα σύμβαση δεν επηρεάζουν, στις σχέσεις αυτών των κρατών με τα λοιπά συμβαλλόμενα κράτη, την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας σύμβασης». Επομένως, η διάταξη αυτή ορίζει, κατά την άποψή μου, ότι, όταν στις έννομες σχέσεις εμπλέκονται κράτος μέλος και τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Χάγης του 1996, η τελευταία αυτή κατισχύει του κανονισμού 2201/2003.

88. Εντούτοις, αφενός, το πρόβλημα αυτό ανακύπτει και στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003. Παρά ταύτα, το γεγονός αυτό δεν εμπόδισε το Δικαστήριο να αναγνωρίσει, με την απόφαση UD, ότι η εν λόγω διάταξη δύναται να έχει εφαρμογή σε διαφορές που αφορούν σχέσεις μεταξύ των δικαστηρίων κράτους μέλους και εκείνων τρίτου κράτους. Αφετέρου, η δυνητική σύγκρουση δικαιοδοσίας μεταξύ των δικαστηρίων κράτους μέλους και των δικαστηρίων τρίτου κράτους είναι εγγενής σε νομικούς κανόνες της Ένωσης με παγκόσμιο πεδίο εφαρμογής. Φρονώ ότι μια τέτοια δυνητική σύγκρουση δεν αποτελεί επαρκές στοιχείο για να στερήσει ένα παιδί από την προστασία του υπέρτερου συμφέροντός του σε περίπτωση απαγωγής και μετακίνησης σε τρίτο κράτος.

89. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι κανένα επιχείρημα δεν μπορεί να θέσει εν αμφιβόλω την ερμηνεία του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 κατά την οποία τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο ένα παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του διατηρούν την αρμοδιότητά τους να αποφανθούν επί της γονικής μέριμνας του παιδιού, χωρίς χρονικό περιορισμό, όταν η απαγωγή του συνεπάγεται μετακίνησή του σε τρίτο κράτος, ακόμη δε και όταν το παιδί αποκτά τη συνήθη διαμονή του στο τρίτο αυτό κράτος.

Β. Επί του άρθρου 12 του κανονισμού 2201/2003

90. Σε περίπτωση που το Δικαστήριο δεν δεχτεί την ανωτέρω ανάλυση και κρίνει ότι η εφαρμογή του άρθρου 10 του κανονισμού 2201/2003 περιορίζεται στις έννομες σχέσεις στις οποίες εμπλέκονται μόνον κράτη μέλη, θα πρέπει να εξεταστεί αν το άρθρο 12 του κανονισμού αυτού επιτρέπει παρά ταύτα την απονομή διεθνούς δικαιοδοσίας στα δικαστήρια κράτους μέλους να επιληφθούν υπόθεσης όπως αυτή της κύριας δίκης.

91. Συναφώς, το άρθρο 12, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003 προβλέπει ότι τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία σε θέματα γονικής μέριμνας «σε διαδικασίες εκτός από αυτές που προβλέπονται στην παράγραφο 1» του ίδιου άρθρου, όταν, αφενός, το παιδί έχει στενή σχέση με το συγκεκριμένο κράτος μέλος, λόγω, ιδίως, του ότι ένας εκ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος ή το παιδί έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους και, αφετέρου, η δικαιοδοσία των εν λόγω δικαστηρίων έχει γίνει ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο αποδεκτή από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της διαδικασίας κατά την ημερομηνία κατά την οποία επελήφθη το δικαστήριο και επίσης η δικαιοδοσία είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Η παράγραφος 1 του ως άνω άρθρου 12 διευκρινίζει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στα οποία η δικαιοδοσία ασκείται δυνάμει του άρθρου 3 του εν λόγω κανονισμού, προκειμένου να αποφασίσουν επί αιτήσεως διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου των συζύγων, έχουν δικαιοδοσία για οιοδήποτε ζήτημα σχετικά με τη γονική μέριμνα το οποίο συνδέεται με την αίτηση αυτή, εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες στην ίδια παράγραφο προϋποθέσεις[30].

92. Επομένως, το άρθρο 12, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003 επιτάσσει να αποδειχθεί η ύπαρξη ρητής ή τουλάχιστον ανεπιφύλακτης συμφωνίας ως προς την εν λόγω παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας μεταξύ όλων των διαδίκων, το αργότερο από της καταθέσεως στο επιλεγέν δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου[31].

30 Απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, σκέψη 39).

31 Απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, σκέψη 56).

93. Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ινδία. Εντούτοις, αναφέρει επίσης ότι, μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία το ίδιο επελήφθη της υπόθεσης, ήτοι στις 26 Αυγούστου 2020, η μητέρα ουδέποτε είχε δεχθεί ρητώς ή κατ' άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο τη διεθνή δικαιοδοσία του βρετανικού δικαστηρίου να αποφανθεί επί ζητημάτων σχετικών με τη γονική μέριμνα του παιδιού. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι το άρθρο 12, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003 δεν έχει εφαρμογή σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης.

94. Επιπλέον, το άρθρο 12, παράγραφος 4, του κανονισμού αυτού προβλέπει ότι, όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος τρίτου κράτους, το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Χάγης του 1996, η αρμοδιότητα η οποία βασίζεται στο εν λόγω άρθρο θεωρείται ότι είναι προς το συμφέρον του παιδιού ιδίως όταν μια διαδικασία παρίσταται αδύνατη στο τρίτο κράτος. Εντούτοις, εφόσον δεν έχουν αποδεχθεί όλοι οι διάδικοι ρητώς ή με άλλον ανεπιφύλακτο τρόπο τη διεθνή δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου, φρονώ ότι, εν πάση περιπτώσει, ούτε το άρθρο 12, παράγραφος 4, του κανονισμού 2201/2003 έχει εφαρμογή σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης.

95. Στην περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι τα άρθρα 10 και 12 του κανονισμού 2201/2003 δεν έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση, είμαι της γνώμης ότι, λαμβανομένων υπόψη των σκέψεων 41 και 42 της απόφασης UD, θα πρέπει όχι να απορρίψει την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ως απαράδεκτη, αλλά να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο.

VI. Πρόταση

96. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το High Court of Justice (England & Wales), Family Division [ανώτερο δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), τμήμα οικογενειακού δικαίου, Ηνωμένο Βασίλειο] ως εξής:

Το άρθρο 10 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο ένα παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του διατηρούν την αρμοδιότητά τους να αποφανθούν επί της γονικής μέριμνας του παιδιού, χωρίς χρονικό περιορισμό, όταν η απαγωγή του συνεπάγεται μετακίνησή του σε τρίτο κράτος, ακόμη δε και όταν το παιδί αποκτά τη συνήθη διαμονή του στο τρίτο αυτό κράτος.